

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ЗАТВЕРДЖУЮ

голова Приймальної комісії

_____ проф. І. Є. Цепенда

«17» лютого 2020 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування, співбесіди з

історії України

для зарахування на навчання за освітньо-професійним ступенем

фахового молодшого бакалавра за спеціальністю

081 «Право»

на основі базової загальної середньої освіти

при прийомі на навчання у 2020 році

Розглянуто та схвалено

на засіданні Приймальної комісії

ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

Протокол № 1 від „17” лютого 2020 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з «Історії України» є перевірка знань і відбір абітурієнтів для зарахування на навчання за освітньо-професійним ступенем фахового молодшого бакалавра за спеціальністю 081 «Право» при прийомі на навчання на основі базової загальної середньої освіти до Івано-Франківського коледжу ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» у 2020 році.

Програма містить основні питання з історії України та перелік рекомендованої літератури. Наведений перелік тем, які виносяться на вступне випробування дасть можливість абітурієнту систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування. Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування

Вступне випробування з історії України проводиться за тестовими технологіями із використанням комп'ютерної техніки. Варіанти тестових завдань формуються в автоматизованому режимі комп'ютерними засобами безпосередньо у ході вступного випробування, які оцінюються за 200-бальною шкалою. Абітурієнт (вступник) розв'язує сформований в автоматизованому режимі варіант вступного випробування з 25-ти тестових завдань, який формується за заздалегідь складеною схемою на основі тематичного принципу Програми вступного випробування (співбесіди) з історії України для зарахування на навчання за освітньо-професійним ступенем фахового молодшого бакалавра за спеціальністю 081 «Право» на основі базової загальної середньої освіти при прийомі на навчання у 2020 році. У цілому програмові вимоги містять чотирнадцять тем, які загалом мають 1000-1500 тестових завдань:

Тема 1. СТАРОДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Тема 2. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК РУСИ-УКРАЇНИ В ІХ – першій половині ХІ ст.

Тема 3. КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА у другій половині ХІ – першій половині ХІІІ ст.

Тема 4. ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА

Тема 5. РУСЬКІ УДІЛЬНІ КНЯЗІВСТВА У СКЛАДІ СУСІДНІХ ДЕРЖАВ (друга половина XIV–XV ст.)

Тема 6. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (XVI – перша половина XVII ст.). СТАНОВЛЕННЯ КОЗАЦТВА

Тема 7. НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ середини XVII ст.

Тема 8. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ наприкінці 50-х років XVII – XVIII ст.

Тема 9. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.

Тема 10. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРИЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.

Тема 11. Тема 1. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ у другій половині XIX ст.

Тема 12. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО-УГОРЩИНИ у другій половині XIX ст.

Тема 13. УКРАЇНА на початку XX ст.

Тема 14. ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ кінця XVIII – на початку XX ст.

При цьому схема вступного випробування за тестовими завданнями має містити з теми 1 – 2 тести, теми 2 – 2 тести, теми 3 – 2 тести, теми 4 – 1 тест, теми 5 – 1 тест, теми 6 – 3 тести, теми 7 – 3 тести, теми 8 – 1 тест, теми 9 – 1 тест, теми 10 – 2 тести, теми 11 – 2 тести, теми 12 – 2 тести, теми 13 – 2 тести, теми 14 – 1 тест.

Мінімальний бал для участі в конкурсі складає 100 балів у 200-бальній шкалі, якщо вступник успішно виконав необхідне число тестів, визначене у шкалі оцінювання.

Структура білету вступного випробовування з історії України для вступників за освітньо-професійним ступенем фахового молодшого бакалавра за спеціальністю 081 «Право» на основі базової загальної середньої освіти при прийомі на навчання у 2020 році

Загальна кількість питань – 25		Максимальна кількість балів – 200	Час тестування – 1 год.
№	Назва теми	К-ть тестових завдань	
1.	СТАРОДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ	2	
2.	ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК РУСИ-УКРАЇНИ В IX – першій половині XI ст.	2	
3.	КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА у другій половині XI – першій половині XIII ст.	2	
4.	ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА	1	
5.	РУСЬКІ УДІЛЬНІ КНЯЗІВСТВА У СКЛАДІ СУСІДНІХ ДЕРЖАВ (друга половина XIV–XV ст.)	1	
6.	УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (XVI – перша половина XVII ст.). СТАНОВЛЕННЯ КОЗАЦТВА	3	
7.	НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ середини XVII ст.	3	
8.	УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ наприкінці 50-х років XVII – XVIII ст.	1	
9.	УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.	1	
10.	УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.	2	
11.	УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ у другій половині XIX ст.	2	
12.	УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО-УГОРЩИНИ у другій половині XIX ст.	2	
13.	УКРАЇНА на початку XX ст.	2	
14.	ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ кінця XVIII – на початку XX ст.	1	

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. СТАРОДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Загальна періодизація історії України. Джерела з історії України. Історико-географічні регіони України (Середнє Подніпров'я, Чернігово-Сіверщина, Галичина, Волинь, Поділля, Буковина, Закарпаття, Донщина, Слобожанщина, Північне Причорномор'я, інші). Поява пралюдей, їх розселення на території України. Кам'яний вік. Найвідоміші стоянки (Королеве (Закарпаття), Мізин (Чернігівщина), Кирилівка (м. Київ), Межиріч (Черкащина), Киїк-Коба (Крим) та ін.) і пам'ятки первісних людей на території України. Поява людини сучасного типу – «Людина розумна»: розселення, зовнішній вигляд, життя та заняття. Виникнення рільництва і скотарства. Перші землероби та скотарі на території України. Трипільська археологічна культура. Господарство, побут і духовне життя носіїв трипільської культури. Культура та вірування людей за первісних часів. Бронзовий вік. Кочовики за раннього залізного віку. Кіммерійці. Скіфи. Заснування античних грецьких поселень на території України (у Північному Причорномор'ї та Криму). Суспільне, господарське життя і побут в античних полісах на території України. Взаємини греків і місцевого населення. Боспорське царство. Римський період грецьких міст-держав Північного Причорномор'я. Пізні скіфи на Дніпрі та в Криму. Сармати. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Походження (витоки) слов'янських народів. Природно-географічні умови історичної прабатьківщини слов'ян. Суспільне та господарське життя і духовний світ давніх слов'ян на території України. Передумови розселення слов'ян. Розвиток слов'янських племен у процесі розселення. Анти і склавини на теренах України. Велике переселення народів. Готи, гуни, авари. Велике розселення слов'ян. Зародження слов'янських народів, зокрема українського. поняття: історія, історичні джерела, речові джерела, хронологія, археологія, первісна доба, палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт, стоянка, пітекантроп, неандерталець, кроманьйонець, ремесло, родова община, сусідська община, кераміка, археологічна культура.

Тема 2. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК РУСІ-УКРАЇНИ

в IX – першій половині XI ст.

Розселення слов'янських племен на території України (поляни, деревляни, волиняни (дуліби, бужани), хорвати, уличі, тиверці та сіверяни). Господарство та суспільство, вірування слов'ян. Сусіди східних слов'ян. Утворення Русі-України. Київські князі: Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав. Початок правління князя Володимира Великого. Територіальне зростання Київської держави. Запровадження християнства як державної релігії. Внутрішня і зовнішня політика Володимира Великого. Міжусобна боротьба між синами Володимира Великого. Утвердження Ярослава в Києві. Розбудова Києва. Розгром Ярославом Мудрим печенігів під Києвом. Кодифікація руського звичаєвого права – «Руська правда». Суспільний устрій. Основні верстви населення. Політичний устрій. Влада князя. Повсякденне життя. Господарство. Розвиток землеволодіння. Залежність селян і повинності. Розвиток сільського господарства, ремесел, торгівлі. Міста. Гроші (куна, гривня). Церковне та культурно-освітнє життя. Утворення Київської митрополії. Розвиток української мови та писемності. Школи. Усна народна творчість. Архітектура. Малярство. Музична творчість. Відносини з іншими державами. Поняття: раннє українське середньовіччя, розвинене українське середньовіччя, пізнє українське середньовіччя, шлях «із варягів у греки», городище, данина, полюддя, урок, поділ, дитинець, Змієві вали, фреска, мініатюра, графіті, віче, гривні, смерди, бояри, закупи, рядовичі, ізгої, холопи, челядь, билини, літопис.

Тема 3. КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА

у другій половині XI – першій половині XIII ст.

Період правління наступників Ярослава Мудрого – Ярославовичів (Мономаховичів, Ігоревичів, Ростиславовичів та ін.) як час політичної децентралізації (дроблення) Русі, перетворення її у федеративну монархію. Тріумвірату Ярославичів (Ізяслав, Святослав й Всеволод). Половці. Любецький з'їзд князів. Правління Володимира Мономаха та його сина Мстислава Великого. Перша писемна згадка назви «Україна». Передумови політичної

децентралізації (дроблення) Київської держави Роздробленість Київської держави. Території князівств у період роздробленості Київської держави (Русі-України) та половецьких земель. Київське, Переяславське та Чернігівське князівства в середині XII – першій половині XIII ст. Політичне і соціально-економічне життя. Галицьке і Волинське князівства у другій половині XII ст. Ярослав Осмомисл. Культура Русі-України у другій половині XI – першій половині XIII ст., розвиток церкви і мистецтв у цей період: архітектура, образотворче мистецтво, літературні твори (Повість минулих літ, Слово о полку Ігоревім, Ізборник Святослава, Остромирове Євангеліє). Поняття: федеративна монархія, колективний сюзеренітет, уділ.

Тема 4. ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА

Утворення Галицько-Волинської держави (Королівство Руське), територія, держави – сусіди. Період історії Галицько-Волинської держави: становлення, тимчасовий розпад, розквіт, занепад. Роман Мстиславич. Боротьба за владу. Данило Романович, його внутрішня та зовнішня політика. Походи монголів на Русь. Битва на річці Калці. Монгольська навала на Русь, напрямки монгольських походів на Русь у 1239-1242 рр. Встановлення панування Золотої Орди на українських землях. Особливості політичного устрою, господарського розвитку і культури русько-українського суспільства як визначальні умови збереження його самобутності під час монгольського завоювання. Внутрішня та зовнішня політика князя Данила Романовича. Коронування Данила Романовича. Галицько-Волинська держава за наступників Данила Романовича та її розпад (Лев I Данилович, Юрій I Львович, Юрій II Болеслав). Правління короля Юрія I. Останні галицько-волинські князі (Андрій I та Лев II). Боротьба Польщі, Угорщини та Литви за землі Галицько-Волинської держави в 40–80-ті роки XIV ст. Особливості розвитку культури Галицько-Волинської держави XIII – першої половини XIV ст. Освіта (Володимир Василькович). Літописання (Галицько-Волинський літопис). Архітектура (Успенський собор у Володимирі, Успенський собор та церква Св. Пантелеймона у Галичі) та образотворче мистецтво (Дорогобузька ікона Богородиці, Холмська ікона Богородиці).

Передумови посилення західноєвропейських культурних впливів на теренах Королівства Руського. Поняття «ярлик», «баскак», «берестяна грамота». Историчне значення Русі-України та Галицько-Волинської держави.

Тема 5. РУСЬКІ УДІЛЬНІ КНЯЗІВСТВА У СКЛАДІ СУСІДНІХ ДЕРЖАВ (друга половина XIV–XV ст.)

Входження українських земель до складу Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського, Польського королівства, Молдавського князівства, Угорського королівства. Територія українських удільних князівств у складі сусідніх держав. Політика великих литовських князів на українських землях. Кревська унія 1385 р. і українські території. Опір руських князів політиці централізації та його наслідки. «Велике князівство Руське» та Свидригайло. Остаточна ліквідація Волинського та Київського удільних князівств. Боротьба руських князів проти польсько-литовського зближення. Генуезькі колонії в Північному Причорномор'ї та держава Феодоро в Криму. Утворення Кримського ханства. Гереї. Суспільний устрій (хан, калга, нуреддин, диван, муфтій, бейліки, беї) та культура ханства. Перехід кримських ханів та молдавських господарів у васальну залежність від Османської імперії 1478 р. Турецько-татарська експансія на українські землі. Битва при Могачі 1526 р. та її наслідки для українських земель. Українські землі у складі князівства Трансильванія, Священної Римської імперії (Закарпаття), Молдовського князівства (Буковина та Бессарабія), Османської імперії. Московсько-литовські війни за руські землі. Костянтин Іванович Острозький. Суспільне і церковне життя на теренах України в XIV–XV ст. Становище духівництва та церковні відносини. Соціально-економічне життя. Сільське господарство. Ремесла і торгівля. Міське населення та його спосіб життя. Зростання міст. Магдебурзьке право. Особливості розвитку культури українських земель у другій половині XIV–XV ст. Пам'ятки середньовічної культури XIV–XV ст. Костянтин Острозький. Юрій Дрогобич. Поняття «унія», «шляхта (князі-пани-зем'яни)», «магнат», «фільварок», «султан», «магдебурзьке право (магістрат, лава, рада, вїйт, бурмістер, цех)».

Тема 6. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (XVI – перша половина XVII ст.). СТАНОВЛЕННЯ КОЗАЦТВА.

Статус українських земель у складі Королівства Польського, Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського, Священної Римської та Османської імперій, Московського царства. Передумови Люблінської унії. Люблінський сейм 1569 р. та її вплив на українське суспільство. Суспільно-політичні зміни в українських землях після Люблінської унії. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Речі Посполитої. Соціальна структура суспільства в Україні XVI ст. (магнати, шляхта, духовенство, містяни, селяни). Литовські статuti. Економічне життя села і міста: фільварки, цехи. Торгівля. Сільське та міське самоврядування. Криза православної церкви в XVI ст. Вплив реформації та контрреформації на українські землі. Полемічна література. Православні братства. Василь-Костянтин Острозький. Церковні собори в Бересті 1596 р., Берестейська (Потієва) церковна унія 1596 р. Розкол православної церкви. Утворення унійної (греко-католицької) церкви. Вплив Берестейської унії на розвиток церковного життя в Україні. Іпатій Потій. Йосип-Веніамін Рутський. Боротьба за відновлення православної ієрархії. Йов Борецький. Іван Вишенський. Михайло Рогоза. Реформи митрополита Петра Могили. Відновлення православної ієрархії, підписання «Пунктів для заспокоєння руського народу». Культурно-освітнє життя. Єзуїтські колегії, Острозька академія, братські школи. Заснування Львівської братської школи. Київська (Києво-Могилянська) колегія. Розвиток української мови. Герасим і Мелетій Смотрицькі. Рукописна книга та книговидання. Іван Федорович. Єлисей Плетенецький. «Пересопницьке Євангеліє». Полемічна література. Містобудування, архітектура (будинок Корнякта, Чорна Кам'яниця, Успенська церква, Каплиця Трьох Святителів, Вежа Корнякта, каплиця Боїмів у Львові), образотворче та декоративно-ужиткове мистецтво XVI – першої половини XVII ст. Світський портретний живопис. Пам'ятки архітектури, зведені на теренах України в стилі ренесанс. Гійом де Боплан. Образотворче мистецтво. Іван Горошкович, Федір Сенькович та Микола Петрахович. Поняття

«фільварок», «оренда», «рента», «панщина», «унійна (греко-католицька) церква», «полемічна література», «церковні братства», «слов'яно-греко-латинська школа», «колегія», «академія», «вертеп», «шкільна драма», «гравюра».

Виникнення українського козацтва. Походження українського козацтва. Козацькі зимівники та поселення. Перші Січі. Заснування першої Запорозької Січі. Дмитро Вишневецький. Міста – осередки козацтва (Черкаси, Трахтемирів, Чигирин). Запорозька Січ – козацька республіка. Устрій та військово-політична організація запорозького козацтва. Військове мистецтво, традиції та побут українських козаків. Іван Підкова. Самійло Кішка. Становлення козацького стану. Реєстрове козацтво. Затвердження урядом Речі Посполитої реєстрового війська в 70-х роках XVI ст. як початок визнання козацтва новим соціальним станом. Козацькі повстання кінця XVI ст. (Криштофа Косинського та Северина (Семерія) Наливайка). Походи козаків першої чверті XVII ст. Доба героїчних походів. Петро Конашевич-Сагайдачний. Похід на Москву 1618 р. Військо Запорозьке і Хотинська війна. Козацько-селянські повстання 20–30-х років XVII ст. Марко Жмайло. Михайло Дорошенко. Тарас Федорович-Трясило. «Тарасова ніч». Куруківська та Переяславська угоди. Іван Сулима. Павло Павлюк, Яків Острянин, Дмитро Гуня. Базавлуцька січ. «Ординація Війська Запорозького...». «Золотий спокій». Причини поразки і наслідки повстань. Українська колонізація Слобожанщини. Поняття «козак», «зимівник», «Запорозька Січ», «кіш», «кошовий отаман», «козацька рада», «козацькі клейноди», «реєстрове козацтво», «низове козацтво», «курінь», «покозачення».

Тема 7. НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ середини XVII ст.

Передумови, причини Національно-визвольної війни. Богдан-Зиновій Хмельницький, його сподвижники. Хмельниччина як національно-визвольна, соціальна та релігійна війна. Микитинська січ. Козацько-кримський союз. Події 1648–1649 рр. Битви на Жовтих Водах, під Корсунем та Пилявцями. Максим Кривоніс. Ярема Вишневецький. Визвольний похід українського війська в

Галичину. Програма розбудови Української козацької держави. Адам Кисіль. Збаразько-Зборівська кампанія. Укладення Зборівської угоди. Утворення української козацької держави – Війська Запорозького (Гетьманщини). Політичний та адміністративно-територіальний устрій. Фінансова система та судочинство. Українська армія. Зміни в соціально-економічному житті українського народу. Кордони Української козацької держави, основні напрямки походів і місця битв Національно-визвольної війни. Події 1650–1651 рр. Молдавські походи. Тиміш Хмельницький. Берестецька битва. Білоцерківський договір. Іван Богун. Батозька битва. Жванецька облога. Кам'янецька угода. Внутрішньо- і зовнішньополітичне становище Гетьманщини наприкінці 1653 р. Зовнішня політика: у пошуку союзників. Місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи. Відносини між Українською державою і Московією. Українсько-московська міждержавна угода 1654 р. «Березневі статті». Перехід Війська Запорозького під протекторат Московії. Воєнно-політичні події 1654-1655 рр. Охматівська битва. Віленське перемир'я. Українсько-шведсько-трансильванський союз. Антін Жданович. Дії українського війська в Польщі 1656–1657 рр. Б. Хмельницький – політик та дипломат. Історичне значення Національно-визвольної війни українського народу. Поняття: «Гетьманщина», «Генеральна рада», «гетьман», «генеральна старшина», «універсал», «полк», «сотня».

ТЕМА 8. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ наприкінці 50-х років XVII – XVIII ст.

Становище в Гетьманщині після смерті Б. Хмельницького. Іван Виговський (1657–1659 рр.). Гадяцька угода 1658 р. Українсько-московська війна. Конотопська битва 1659 р. Початок Руїни. Юрій Хмельницький (1659-1662 рр., 1676–1681 рр.). Політика Російської держави («Договірних статей») щодо українських земель. Переяславський договір 1659 р. Чуднівська кампанія 1660 р. та укладення Слободищенської угоди. Розкол Гетьманської держави. Гетьманство на Правобережжі Павла Тетері. «Чорна рада» у Ніжині. Іван Брюховецький (1663–1668 рр.). Батуринські та Московські статті. Павло Тетеря (1663–1665 рр.). Андрусівське перемир'я 1667 р. Петро Дорошенко (1665–1676

рр.). Спроби об'єднання Лівобережної та Правобережної Гетьманщини. Корсунський договір 1669 р. Михайло Ханенко. Польсько-турецька війна 1672–1676 рр. за володіння Правобережною Україною. Бучацький мир 1672 р. Журавнинський мир 1676 р. Дем'ян Многогрішний (1669–1672 рр.). Глухівські статті. Іван Самойлович (1672–1687 рр.). Конотопські статті. Чигиринські походи (1677 р., 1678 р.). «Великий згін» (1678–1679 рр.). Бахчисарайський мир 1681 р. «Вічний мир» 1686 р. Припинення існування Правобережної Гетьманщини. Правобережне козацтво в останній чверті XVII ст. Карловицький мир 1699 р. Ліквідація козацтва на Правобережній Україні. Заселення і розвиток Слобідської України. Слобідські козацькі полки. Адміністративно-територіальний устрій, соціально-економічний та культурний розвиток Лівобережної Гетьманщини та Слобідської України. Запорозьке козацтво (Військо Запорозьке Низове). Чортомлицька Січ. Іван Сірко.

Гетьманщина наприкінці XVII – на початку XVIII ст. Перший Кримський похід. Обрання гетьманом Івана Мазепи. Коломацькі статті 1687 р. Зовнішня та внутрішня політика гетьмана І. Мазепи (1687-1709 рр.). Правобережна Україна наприкінці XVII – на початку XVIII ст. Повстання Семена Палія 1702-1704 рр. Україна в подіях Північної війни. Українсько-шведський союз. Кость Гордієнко. Воєнно-політичні акції московського царя проти українців. Зруйнування Батурина і ліквідація Чортомлицької Січі. Полтавська битва. Гетьман Іван Скоропадський (1708–1722 рр.). Решетилівські статті 1709 р. Пилип Орлик та його Конституція 1710 р. Похід козацьких загонів Пилипа Орлика на Правобережну Україну. Церковне життя. Діячі церкви та культури Феофан Прокопович, Йосиф Тукальський-Нелюбович, Стефан Яворський. Особливості розвитку культури у другій половині XVIII ст. Освіта і друкарство. Києво-Могилянська академія. Розвиток літератури: поезія, богословські твори, літописна та історична проза. Козацькі літописи. Самійло Величко. Графіка. Живопис (Іван Руткович та Йов Кондзелевич). Гравюра (Олександр і Леонтій Тарасевичі, Іван Щирський). Музика. Театр. Архітектура. Козацьке бароко. Скульптура. Поняття: «Руїна», «Чорна рада», «козацьке бароко».

Імперський наступ на автономію Гетьманщини. Діяльність Першої Малоросійської колегії (1722-1727 рр.). Павло Полуботок (1722-1724 рр.). Коломацькі чолобитні 1723 р. Відновлення гетьманства. «Рішительні пункти». Гетьман Данило Апостол (1727-1734 рр.), його реформи. Нова Січ (Підпільненська, 1734-1775 рр.). Діяльність «Правління гетьманського уряду» (1734–1750 рр.). Гетьманування Кирила Розумовського (1750-1764 рр.). Ліквідація гетьманства 1764 р. і козацького устрою в Україні 1781 р. Встановлення кріпосництва в Слобідській та Лівобережній Україні 1783 р. Діяльність Другої Малоросійської колегії (1764–1786 рр.). Ліквідація решток автономного устрою Гетьманщини. Скасування козацького устрою на Слобожанщині 1765 р. Остаточне знищення Запорозької Січі 1775 р. Петро Калнишевський. Доля запорожців після ліквідації Запорізької Січі. Задунайська Січ, Чорноморське козацьке військо. Історичне значення Гетьманщини і Запорозької Січі. Включення до складу Російської імперії Південної України та Криму 1783 р., їх колонізація. Заснування нових міст (Одеса, Херсон, Миколаїв, Катеринослав, Севастополь, Маріуполь). Соціально-політичне та економічне становище в Правобережній Україні, в Галичині, на Буковині та Закарпатті. Розгортання гайдамацького та опришківського рухів. Верлан. Олекса Довбуш. Коліївщина 1768 р. Максим Залізняк. Іван Гонга. Події Коліївщини в творчості Т. Шевченка. Зміни в політичному становищі Правобережної України після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Розподіл території України між двома імперіями на Східну (Російську) і Західну (Австрійську) (включення Галичини до складу Австрійської монархії та Правобережжя і Волині до складу Російської імперії). Вплив реформ Марії Терезії та Йосифа II на західноукраїнські землі. Відновлення діяльності Львівського (Йосифинського) університету 1784 р. «Студіум рутенум». Створення «Барбареуму» 1774 р. Особливості розвитку культури у XVIII ст. Освіта і наука. Внесок Києво-Могилянської академії в культурно-освітній розвиток. Розвиток філософських ідей. Григорій Сковорода. Природничі науки. Музика. Театр. Архітектура

(бароко, класицизм). Скульптура (Йоганн Пінзель). Графіка. Живопис. Поняття: «паланка», «гайдамаки», «Коліївщина», «опришки», «козацькі літописи».

Тема 9. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.

Українські землі у складі Російської імперії: адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ. Політика Російської імперії щодо українських етнічних територій. Вплив міжнародних відносин на розвиток українських земель в першій третині XIX ст. Україна в Російсько-турецькій війні 1806-1812 рр., Російсько-французькій війні 1812 р., Російсько-турецькій війні 1828-1829 рр. Козацтво після ліквідації Запорозької Січі. Задунайська січ. Азовське козацьке військо. Чорноморське (Кубанське) козацьке військо. Соціально-економічне становище. Повсякденне життя. Сільське господарство. Криза кріпосницької системи. Життя великих міст. Нова модель соціально-економічного розвитку Півдня України. Порто-франко Одеси. Початок індустріальної революції. Формування фабрично-заводської промисловості. Розвиток торгівлі. Чумацький промисел. Соціальні рухи. Форми й характер протесту козаків, селян та військових поселенців. Селянські виступи під проводом Устима Кармелюка на Поділлі. Повстання військових поселенців на Харківщині. Масонство в Україні. Василь Лукашевич. Польський національно-визвольний і російський опозиційний рухи на території України. Україна в програмних документах декабристів. Повстання Чернігівського полку. Польське повстання 1830-1831 рр. і його наслідки для України. Початок національного відродження. Іван Котляревський. Поема «Енеїда». Національна ідея в суспільно-політичному русі України. Українське культурне відродження на Слобожанщині. Новгород-Сіверський автономістський гурток. Василь Капніст. Микола Цертелєв. Харківський осередок українського руху. Ізмаїл Срезневський. Формування сучасної української національної самосвідомості. «Історія русів». Утворення Кирило-Мефодіївського братства. Програмні документи й громадсько-політична діяльність братчиків. Микола Гулак, Василь Білозерський, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш. Опанас

Маркович. Місце Тараса Шевченка в українському національному відродженні. Роль Харківського і Київського університетів як центрів українського національного відродження. Поняття: «національне відродження», «чумакування», «порто-франко», «індустріальна революція (промисловий переворот)», «індустріалізація».

Тема 10. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.

Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії: адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ (Галичини, Буковини, Закарпаття). Політика Австрійської імперії щодо українських територій. Йосифінські реформи. Національне та соціально-економічне становище українського населення. Зміни у побуті, стилі та традиціях життя міста і села. Селянські виступи в Галичині, Буковині, Закарпатті. Повстання Лук'яна Кобилиці на Буковині. Поширення ідей Просвітництва у Західній Україні. Пробудження національного життя. Українська національна ідея в середовищі греко-католицьких священників. Початок українського національного відродження. Перші будителі (І. Могильницький, М. Левицький). «Товариство галицьких греко-католицьких священників для поширення писемної просвіти і культури серед вірних» 1816 р. «Руська трійця». Іван Вагилевич, Яків Головацький, Маркіян Шашкевич. Альманах «Русалка Дністровая». «Будителі» Закарпаття. Олександр Духнович. Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях під час революції 1848-1849 рр. («Весни народів») в Австрійській імперії. Зв'язки діячів українського руху Наддніпрянщини з лідерами чеського і південнослов'янського відродження. Соціальні рухи. Рух опришків на Прикарпатті, виступи під проводом Лук'яна Кобилиці на Буковині. Скасування панщини. Утворення та діяльність Головної руської ради, її національна програма. Григорій Яхимович. Газета «Зоря Галицька». Перший досвід парламентської діяльності. Українське питання на Слов'янському з'їзді у Празі. Галицько-руська матиця. Собор руських учених. Поняття: «асиміляція», «будителі», «Весна народів».

Тема 11. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

у другій половині ХІХ ст.

Українське питання в контексті міжнародних відносин. Східна (Кримська) війна 1853-1856 рр. Селянські рухи «Київська козаччина» 1855 р. «Похід у Таврію за волею» 1856 р. Селянська реформа 1861 р. ліквідація кріпацтва у Наддніпрянській Україні. Зміни в сільському господарстві. Проведення «великих реформ» 1860–1870-х років в Україні (земська, міська, судова, військова, фінансова, освітня). Модернізація промисловості й сільського господарства. Капіталізація. Ринкові відносини. Поширення вільнонайманої праці. Розширення внутрішнього ринку. Торгівля. Особливості індустріалізації в Україні. Донецький вугільно-металургійний, Криворізький залізорудний, Нікопольський марганцевий і Південно-Західний цукровий райони. Розвиток міст і сіл. Урбанізація. Будівельна лихоманка. Розвиток залізничного транспорту. Будівництва першої залізниці Одеса–Балта у 1862–1865 рр. Родини українських підприємців. Родини Яхненків і Симиренків. Розвиток кооперативного руху. М. Левитський. Суперечливі процеси модернізації повсякденного життя. Зміни в соціальній структурі суспільства. Формування інтелігенції й робітництва (пролетаріату). Зародження робітничого і соціал-демократичного рухів. Початок трудової еміграції. Початок громадівського руху наприкінці 50-х – у 60-х роках ХІХ ст. Київська та інші громади. Хлопомани. Журнал «Основа». Володимир Антонович. Польське повстання 1863-1864 рр. і його наслідки для України. Валуєвський циркуляр. Відродження громадівського руху в 70-90-х роках ХІХ ст. «Південно-Західний відділ Російського географічного товариства». П. Чубинський. «Київський телеграф». Молоді громади. Емський указ. Журнал «Громада» (1878-1879, 1880, 1882 рр.). Михайло Драгоманов. Братство тарасівців. Б. Грінченко. І. Липа. Молода Україна. Національне відродження кримських татар. Ісмаїл Гаспринський. Поняття «індустріалізація», «урбанізація», «інтелігенція», «громадівський рух», «земство».

Тема 12. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО-УГОРЩИНИ

у другій половині XIX ст.

Наслідки селянської реформи в Австрійській імперії (1848 р.). Особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських регіонів. Розвиток кооперативного руху. В. Нагірний. Трудова еміграція. Основні течії суспільно-політичного руху в 50-60-х роках XIX ст. на західноукраїнських землях: Русофіли («москвофіли») і народовці («українофіли»). Діяльність галицьких народовців у другій половині 70-х – 90-ті роки XIX ст. Культурно-освітнє товариство «Просвіта». Утворення та діяльність Літературного товариства імені Т. Шевченка, перетворення його у Наукове. Михайло Грушевський. Розгортання руху народовців у 1880-1890-х роках у Галичині, Буковині й Закарпатті. Юліан Романчук. Володимир й Олександр Барвінські. Юрій Федькович. «Буковинська трійця». Народовська політика «нової ери». Радикальний рух у Галичині. Іван Франко. Утворення політичних партій. Утворення першої політичної партії в Україні – Русько-української радикальної партії (РУРП). І. Франко. М. Павлик. Юліан Бачинський. Утворення Української національно-демократичної партії (УНДП), Української соціал-демократичної партії (УСДП). Самостійницька позиція партій Західної України. Українське представництво в Галицькому сеймі та австрійському парламенті у Відні. Поняття: «кооперація», «русофіли/москвофіли», «народовці/українофіли», «радикали», «нова ера», «український П'ємонт».

Тема 13. УКРАЇНА на початку XX ст.

Політичний і соціально-економічний розвиток України у складі Росії та Австро-Угорщини. Індустріальна модернізація. Концентрація виробництва. Монополізація. Регіональна спеціалізація промисловості й сільського господарства. Кооперативний рух. Хліборобські артілі. Микола Левитський. Відомі українські меценати та благодійники (Микола Терещенко, Василь Смиренко, Євген Чикаленко). Політизація та радикалізація українського національного руху. Загальна українська безпартійна організація. Створення і діяльність політичних партій, культурно-освітніх і військово-спортивних організацій. Революційна українська партія. Микола Міхновський. Проблеми

становлення та консолідації української нації. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Українська народна партія (УНП). Український соціал-демократичний союз – «Спілка». Українська соціал-демократична робітнича партія (УСДРП). Наростання політичної напруженості. Події російської революції 1905-1907 рр. в Україні. Політичні партії та їх практична діяльність у Наддніпрянській Україні. Діяльність українських парламентських громад у I і II Державних думах. «Українське питання» в III і IV Державних думах. Аграрна реформа Петра Столипіна та столипінська політична реакція, їх вплив на українські землі. Товариство українських поступовців. Посилення тиску з боку російської імперської влади на український рух. Є. Чикаленко. С. Єфремов. І. Шраг. Д. Донцов. Прояви ксенофобії та шовінізму. «Справа Бейліса».

Особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських регіонів. Особливості національного руху на західноукраїнських землях. Українське представництво в Галицькому сеймі та австрійському парламенті у Відні. Український політичний і національно-культурний рух у 1907-1914 рр. Рух за реформу виборчої системи. Боротьба за створення українського університету у Львові. Галицький компроміс. Реформа виборчої системи в Австро-Угорщині 1907 р. Молодіжний рух («Молода Україна», товариства «Сокіл», «Січ», «Пласт», «Січові стрільці»). К. Левицький. І. Боберський. К. Трильовський. О. Тисовський. П. Франко. І. Чмола. Р. Дашкевич. С. Смаль-Стоцький. А. Волошин. Основні напрями діяльності митрополита УГКЦ Андрея Шептицького. Поняття: «монополія», «синдикат», «страйк», «народне віче», «монополізація економіки», «кооперативний рух», «політизація національного руху», «ксенофобія».

Тема 14. ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ кінця XVIII – на початку XX ст.

Суперечливість умов розвитку української культури (залежність від національної політики імперій). Повсякденне життя. Причинно-наслідковий зв'язок між модернізаційними процесами та змінами в житті й побуті людини.

Становище жінки. Умови розвитку культури. Капіталізація та її вплив на культуру. Освіта. Львівський університет. Відкриття університетів у Харкові та Києві. Гімназії. Волинський, Рішельєвський та Ніжинський ліцеї. Поступ науки. Видатні вчені. В. Каразін. М. Максимович. М. Остроградський. М. Маркевич. М. Костомаров. Культурно-освітні товариства. Розвиток української літератури. Становлення сучасної української літературної мови. «Енеїда» Івана Котляревського. Тарас Шевченко і його «Кобзар». Творчість Пантелеймона Куліша і Миколи Гоголя. Г. Квітка-Основ'яненко. П. Гулак-Артемівський. Є. Гребінка. Музика, театр, образотворче мистецтво, архітектура. С. Гулак-Артемівський. М. Вербицький. Пам'ятки архітектури та образотворчого мистецтва, виконані під впливом художніх принципів класицизму і романтизму. І. Мартос. Традиційно-побутова культура у селі та місті. Релігійне життя. Значення історичних пам'яток, фольклору й етнографії в дослідженні національних ознак українців і формуванні національної свідомості. Поняття «класицизм», «романтизм», «національна ідея».

Особливості розвитку української культури. Урізноманітнення форм і напрямів освіти. Боротьба за створення українського університету у Львові. Недільні школи в Наддніпрянській Україні. Вищі навчальні заклади. Новоросійський та Чернівецький університети. Наукові товариства. Видатні вчені. І. Мечников. І. Пулюй. М. Гамалія, Д. Заболотний, І. Сікорський, А. Кримський, Б. Грінченко, М. Грушевський, Д. Яворницький. Український професійний театр. М. Кропивницький. Родина Тобілевичів. М. Старицький. І. Карпенко-Карий. П. Саксаганський. М. Садовський. М. Заньковецька. Розвиток літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. М. Лисенко. М. Леонтович. С. Крушельницька. М. Вербицький. Стилізація й модерн в архітектурі. В. Городецький, В. Кричевський, І. Левинський. Пам'ятки архітектури й образотворчого мистецтва, створені під впливом художніх принципів реалізму і модернізму. Українська романтична і реалістична школа живопису. Модерн у малярстві. С. Васильківський. М. Пимоненко. О. Мурашко. І. Труш. І. Рєпін. М. Самокиш. Фольклор та декоративно-ужиткове

мистецтво. Література (Леся Українка, П. Мирний, М. Коцюбинський, В. Стефаник, В. Винниченко, О. Олесь та ін.). Позитивне значення меценатства для розвитку української культури. Українські підприємці-благодійники. В. Ханенко. Г. Галаган. В. та Л. Смирненки. В. Тарновський. Н. Терещенко. В. Федорович. І. та П. Харитоненки. Є. Чикаленко. Повсякденне життя: звичаї, традиції, побут. Емансипація жінки. Зміни в міській та сільській забудові. Опіка над здоров'ям і медичні служби. Дозвілля, розваги й задоволення культурних запитів. Особливості релігійного життя. Поняття «емансипація», «реалізм», «історизм», «український модерн», «меценат».

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Власов В. С. Вступ до історії: підруч. для 5-го кл. К.: Генеза, 2018. 208 с.
  2. Щупак І. Я., Піскарьова І. О., Бурлака О. В. Вступ до історії: підруч. для 5 кл. К.: УОВЦ «Оріон», 2018. 192 с.
  3. Гісем О. В. Вступ до історії: підруч. для 5-го кл. Х.: В-во «Ранок», 2018. 144 с.
  4. Мороз П. В., Мороз І. В. Вступ до історії: підруч. для 5 кл. К.: Педагогічна думка, 2018. 176 с.
  5. Пастушенко Р. Я. Вступ до історії: підруч. для 5 кл. Тернопіль: Астон, 2018. 272 с.
  6. Пометун О. І., Костюк І. А., Малієнко Ю. Б. Вступ до історії України: підруч. для 5 кл. К.: ВД «Освіта», 2013. 196 с.
  7. Мисан В. О. Вступ до історії України: підруч. для 5 кл. Вид. 2-ге. К.: Генеза, 2010. 176 с.
  8. Власов В. С., Данилевська О. М. Вступ до історії України: підруч. для 5 кл. К.: Генеза, 2010. 248 с.
  9. Бандровський О. Г., Власов В. С. Всесвітня історія. Історія України: (інтегр. курс): підруч. для 6-го кл. К.: Генеза, 2019. 224 с.
  10. Сорочинська Н. М., Мартинюк О. О. Всесвітня історія. Історія України (інтегр. курс): підруч. для 6 кл. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2019. 224 с.
  11. Щупак І. Я., Піскарьова І. О., Бурлака О. В. Всесвітня історія. Історія України (інтегр. курс): підруч. для 6 кл. К.: УОВЦ «Оріон», 2019. 224 с.
  12. Гісем О. В., Гісем О. О. Всесвітня історія. Історія України (інтегр. курс): підруч. для 6 кл. Х.: В-во «Ранок», 2019. 192 с.
  13. Мороз П. В. Всесвітня історія. Історія України (інтегр. курс): підруч. для 6 кл. К.: Педагогічна думка, 2019. 224 с.
- Голованов С. О. Всесвітня історія. Історія України (інтегр. курс): підруч. для 6 кл. Тернопіль: Астон, 2019. 224 с.

14. Бандровський О. Г., Власов В. С. Всесвітня історія. Історія України: підруч. для 6 кл. К.: Генеза, 2014. 272 с.
15. Пометун О. І., Мороз П. В., Малієнко Ю. Б. Всесвітня історія. Історія України: підруч. для 6 кл. К.: ВД «Освіта», 2014. 256 с.
16. Власов В. С. Історія України: підруч. для 7 кл. К.: Генеза, 2015. 192 с.
17. Гупан Н. М., Смагін І. І., Пометун О. І. Історія України: підруч. для 7 кл. К.: ВД «Освіта», 2016. 224 с.
18. Смолій В. А., Степанков В. С. Історія України: підруч. для 7 кл. К.: Генеза, 2015. 238 с.
19. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України: підруч. для 7 кл. К.: Ранок, 2015. 240 с.
20. Гісем О. В. Історія України: підруч. для 7 кл. Тернопіль: Навчальна книга – «Богдан», 2015. 272 с.
21. Свідерський Ю. Ю., Романишин Н. Ю., Ладиченко Т. В. Історія України: підруч. для 7 кл. К.: Грамота, 2015. 256 с.
22. Власов В. С. Історія України: підруч. для 8 кл. К.: Генеза, 2016. 256 с.
23. Швидко Г. К., Чернобай П. О. Історія України: підруч. для 8 кл. К.: Генеза, 2016. 352 с.
24. Струкевич О. К. Історія України: підруч. для 8 кл. К.: Грамота, 2016. 272 с.
25. Гупан Н. М., Смагін І. І., Пометун О. І. Історія України: підруч. для 8 кл. К.: Освіта, 2016. 320 с.
26. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України: підруч. для 8 кл. Х.: Ранок, 2016. 272 с.
27. Сорочинська Н. М., Гісем О. О. Історія України: підруч. для 8 кл. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2016. 304 с.
28. Брунейко І. О., Наумчук О. В., Крижановська М. Є., Штанько О. Ф. Історія України: підруч. для 8 кл. Тернопіль: Астон, 2016. 296 с.
29. Турченко Ф. Г., Мороко В. М. Історія України: підруч. для 9 кл. К.: Генеза, 2017. 384 с.

30. Реєнт О. П., Малій О. В. Історія України: підруч. для 9 кл. К.: Генеза, 2017. 272 с.
31. Струкевич О. К. Історія України: підруч. для 9 кл. К.: Грамота, 2017. 240 с.
32. Пометун О. І., Гупан Н. М., Смагін І. І. Історія України: підруч. для 9 кл. К.: УОВЦ «Оріон», 2017. 288 с.
33. Власов В. Історія України: підруч. для 9 кл. К.: Літера ЛТД, 2017. 304 с.
34. Брунейко І. О., Хлібовська Г. М., Крижановська М. Є., Наумчук О. В. Історія України: підруч. для 9 кл. Тернопіль: Астон, 2017. 296 с.
35. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України: підруч. для 9 кл. Х.: Ранок, 2017. 288 с.
36. Сорочинська Н. М., Гісем О. О. Історія України: підруч. для 9 кл. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2017. 272 с.
37. Кульчицький С. В., Мисик Ю. А., Власов В. С. Історія України: довідник для абітурієнтів та школярів. Х.: Літера ЛТД, 2019. 528 с.
38. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pidruchniki/elektronni-pidruchniki>
39. <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/>
40. <https://docs.google.com/spreadsheets/d/16NyRYEKgeQ4T5BE68La-s2gn0q2MPyIWSWx-Vdw-zmA/edit?ts=5a364195#gid=1078780689>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» для вступників на основі базової середньої освіти на ОР фахового молодшого бакалавра.